

Mati mnogih Cerква

Po besedah zadnjega vesoljnega cerkvenega zbora so župnije »najvažnejša krajevno urejena občestva vernikov«, ki v medsebojnem sodelovanju in predvsem v povezanosti s svojim škofom gradijo, spodbujajo in oblikujejo versko življenje v krajevni Cerкви. Predstavitvi teh temeljnih občestev v ljubljanski nadškofiji smo v temle delu za izhodišče predložili vsaj bežen pogled na zunanjo rast in notranje zorenje krščanstva v naši deželi.

550 let škofije je že kar lepa doba in jubilej je častitljiv, obenem pa je jasno, da se ob jubileju ni mogoče ustaviti zgolj pri teh petih stoletjih in pol, ampak je treba zajeti krščanstvo na območju škofije v vsej njegovi časovni razsežnosti. Tak pregled sam po sebi ponuja ugotovitev, da pred 550 leti sploh ne bi bilo treba govoriti o ustanovitvi nove škofije, ampak o ponovni vzpostavitvi starega škofijskega sedeža v Emoni, koder je krščanstvo živel približno od konca 2. stoletja naprej. Ob škofu Maksimu po imenu poznamo še druge emonske kristjane, ob Emoni še druga krščanska središča, med katerimi arheologija posebej odkriva Carnium, Kranj, morda tudi škofijski sedež. Prav arheologija dokazuje, da ob zatonu antike krščanstvo na naših tleh ni zamrlo, ampak v drugačnih oblikah kontinuirano živel v dobo, ko se z misijonsko dejavnostjo Ogleja in Salzburga začne drugo pokristjanjevanje naših slovenskih prednikov, ko se začenjajo vzpostavljati osnovne celice urejenega cerkvenega življenja, župnije. V 13. stoletju nas preseneti spodleteli poskus ustanovitve škofije za dobršen del slovenskega ozemlja v Gornjem Gradu, končno pa v 15. stoletju po svojevrstnem spletu zunanjih okoliščin zaživi škofija s sedežem v Ljubljani.

Naj pri tem poudarim predvsem dva momenta. Prvič: krščanstvo je v naši deželi zaživel v antični dobi in nikoli ni prenehalo. Razna neurja, od zatona rimske države in preseljevanja narodov, do zunanjih in notranjih viharjev našega časa, ga niso zatrla. Spreminjale so se oblike, evangeljsko sporočilo pa se je, včasih bolj sproščeno, včasih skoraj zatrto, kljub vsem viharjem ohranjalo. In drugič: kakor se nam zemljevid ljubljanske škofije ob njeni ustanovitvi v 15. stoletju zdi čuden in kar nerazumljiv – župnije raztresene po Kranjskem, Štajerskem in Koroškem – je pa prav po tej cerkveni organizaciji Ljubljana začela dobivati središčno vlogo v slovenskem prostoru. Besedo ljubljanskih škofov, njihove spodbude in navodila je bilo slišati v vseh treh slovenskih deželah. Kot da je to klic iz stare dobe po povezanosti in sodelovanju v naši dobi.

Pa še tretji moment. Zgodovina Cerkve je nenehno prepletanje službe in karizme, tako v vesoljni kot v krajevni Cerкви. Pomenljivo je, da v Emoni poleg škofa Maksima zvemo tudi za skupnost *menihov* in Bogu posvečenih devic, s katerimi si dopisuje sv. Hieronim, ki krščanstvo oplajajo in so mu *dodana*

vrednost. V zgodnjem srednjem veku benediktinci oznanjajo evangelij, sooblikujejo prva župnijska središča in rišejo smer slovenski vernosti. Potem župnije postajajo nosilke urejenega verskega življenja, posamezne redovne ustanove različnih zvrsti pa bogatijo in poglobljajo versko življenje, pri čemer imajo od poznega srednjega veka naprej bogat delež tudi najrazličnejše laiške skupnosti. Ljubljanski škofje so večinoma dobro znali prisluhniti duhovnim pobudam, včasih zelo širokosrčno, včasih z veliko mero opreznosti. Župnije, ki so postajale vse številčnejše, so svojo značilno župnijsko dejavnost krepile tudi ob pomoči redovništva. Prepletanje službe in karizme v Cerkvi na Slovenskem ni bilo vedno najspodbudnejše, vendar pa je treba zatrditi, da sta si obe komponenti Cerkve nenehno prizadevali za čim plodnejše sodelovanje v korist našega naroda.

Zgodovinski pregled od predhodnice, škofije v Emoni, do ljubljanske metropolije, želi pokazati, kako se je naša krajevna Cerkve porajala, kako je zorela v prepletanju in sodelovanju službe in karizme, kako sta krščanska misel in duhovnost sooblikovali slovenski etos in v marsičem ustvarjali tisočletno podobo našega naroda. Čeprav tale pregled sega vse do današnjih dni, pa vendar še ne more predstaviti ustreznega ovrednotenja življenja škofije v najnovejšem času, še manj seveda ustrezne umestitve tega časa v tisočletno zgodovino. V celoti pa vendar razločno pove, da ima krščanstvo z vsemi svojimi vrednotami v naši deželi tisočletne korenine in da je integralni del življenja slovenskega naroda. Spomin na to nas lahko navdaja s ponosom in veseljem – nismo šele od včeraj – za prihodnost pa nas zavezuje k vztrajnemu nadaljevanju evangeljskega oznanjevanja in predvsem k doslednejšemu prizadevanju za življenje po evangeljskih vrednotah.